

Idrettens nasjonale tiltaksplan mot økonomiske barrierer

1. Innledning og sammendrag

Idrettsglede for alle er norsk idretts visjon. Idretten skal være et sted å høre til.

Målet med denne tiltaksplanen er at barn og unge ikke skal falle utenfor idretten på grunn av familiens økonomi. Løsningen ligger i kunnskapsbaserte tiltak og samarbeid mellom idretten og det offentlige. Planen tar utgangspunkt i at kostnadsnivået for deltakelse må holdes på et ansvarlig nivå, at det offentlige må støtte opp om anlegg og andre rammevilkår, og at vi har som mål *alltid* å finne løsninger når noen ikke har råd.

Idrettens langtidsplan, [*Idretten vil! 2023-2027*](#), understreker at vi skal sørge for en idrett som er inkluderende, mangfoldig og likestilt. Da må vi sikre at vi inkluderer *alle*. Idretten må sammen med myndigheter legge til rette for at barn og unge fra familier med lav inntekt kan delta på lik linje med andre. Økonomi skal ikke være en barriere for idrettsdeltakelsen.

*Idretten vil at alle skal kunne delta i idrett, uavhengig av familiens økonomi, gjennom at kostnadsnivået for deltakelse holdes på et ansvarlig nivå, og ved at det offentlige støtter opp om anlegg og andre rammevilkår for at også de som ikke har råd, kan delta i idrett. ([*Idretten vil! 2023-2027*, s. 16](#))*

I tråd med forslagene som lå til grunn for idrettstingets behandling av saken i 2023, vektlegger tiltaksplanen målgruppen barn og unge. Bevissthet og tiltak for denne målgruppen bidrar til bevissthet og tiltak for alle aldersgrupper. Idrettens barnerettigheter omfatter økonomiske barrierer i punkt 8:

8. Alle skal få være med på leken.

Alle barn har rett til å delta i idrett uavhengig av familiens økonomi eller engasjement. Barn har rett til å være i et inkluderende idrettsmiljø uten utstys- eller kostnadspress.

Idrettslag i hele landet gjør hver dag en ekstra innsats for at barn skal kunne fortsette med idrett uavhengig av familiens økonomi. De finner egne ordninger for å dekke kontingent, treningsavgift, utstyr og reisekostnader. Trenere og ledere som har møtt denne utfordringen, vet at den må håndteres med varsomhet. For at barn skal fortsette med idrett, må noen i idrettslaget se utfordringen og finne løsninger før barnet allerede har sluttet. Ofte blir dette ordnet uten at det offentlige bidrar, men i mange tilfeller trenger idrettslaget ekstra hjelp fra kommunen eller andre.

De ulike idrettene er opptatt av å få flere barn og unge med. Særforbundene har i flere år jobbet med å redusere økonomiske barrierer, blant annet ved å kartlegge og begrense kostnader og kostnadsdrivere i egen idrett. De geografiske forskjellene i landet gjør at ulike regioner kan ha ulike utfordringer. Idrettskretsene har lang erfaring med å følge opp dette, og har blant annet hatt egne initiativ for å gjøre det lettere for idrettslagene å inkludere alle. Lokalt er det ofte et idrettsråd som også har samarbeid med kommunen om å gi alle barn og unge i kommunen et godt idrettstilbud.

Idretten skal være bevisst hvilke konsekvenser valg og beslutninger får for kostnaden for idrettsdeltakelse. Idretten skal gjennomføre tiltak som begrenser kostnadene for alle, og samtidig bidra til å finne gode løsninger i samarbeid med det offentlige for barn og unge i familier som har behov for det. Alle barn og unge som ønsker å delta i idrett, skal kunne gjøre det. Selv om vi begrenser kostnadene, skal vi ta vare på kvaliteten og opplevelsene som gjør at barn og unge søker til idretten.

Denne tiltaksplanen skal gjøre det lettere for alle i idretten; idrettslag, særforbund, idrettskretser, idrettsråd, og alle tillitsvalgte og frivillige, trenere og foreldre/foresatte, å bidra til at økonomi ikke er en barriere for idrettsglede.

Tiltak

Her er alle tiltakene fra planen samlet.

Tiltak – Anlegg

- Idretten mener at det offentlige skal legge til rette for at alle medlemmer har gratis tilgang til offentlige idrettsanlegg som har mottatt spillemidler.
- Idretten mener at det offentlige skal legge til rette for at skoler, utdanningsinstitusjoner og andre offentlige bygg åpnes opp og koordineres bedre, slik at de kan benyttes til idrettslagenes aktivitet og konkurranse.
- Idretten mener at det offentlige skal tilby driftsstøtte til idrettslagseide anlegg.
- Idretten mener at det offentlige skal tilby støtte til idrettslag som må leie seg inn i private eller kommersielle anlegg for å drive sin aktivitet.
- Idretten mener at det offentlige skal tilby forskuttering av spillemidler til idrettslagseide anlegg som har fått sin spillemiddelsøknad godkjent.
- Idretten mener at det offentlige skal gjøre det enklere å søke, og øke støtten, fra statens etablerte virkemiddelapparat knyttet til klima- og miljøtiltak ved bygging/rehabilitering av anlegg.

Tiltak – Reise

- Idretten, særlig særforbund og deres tilhørende kretser/regioner og idrettslag, har ansvar for å planlegge og organisere konkurranser og spill-/seriemodeller slik at omfang av reise og overnatting begrenses i barne- og ungdomsidretten.
- Idretten, særlig krets/region og idrettslag, skal legge til rette for mest mulig samkjøring eller bruk av kollektiv transport til aktivitet og konkurranse.
- Idretten mener at det offentlige skal legge til rette for at skoler med tilhørende kantine/skolekjøkken og andre offentlige bygg, åpnes opp og koordineres bedre slik at disse kan benyttes til overnatting.
- Idretten, gjerne i samarbeid med det offentlige, skal etablere nye og forbedre eksisterende ordninger som motvirker at store reisekostnader hindrer barn og unge fra noen deler av landet å delta i konkurranser og annen idrettsaktivitet.
- Idretten, gjerne i samarbeid med det offentlige, skal tilstrebe å inngå avtaler med transportaktører for å sikre rimeligere reiser.

Tiltak – Utstyr

- Særforbund har ansvar for å utarbeide god og standardisert informasjon om hva som er nødvendig utstyr i hver gren i barne- og ungdomsidretten, og hva dette bør koste.
- Idretten har ansvar for å tilby utstyrspakker og arrangere gjenbruks- og bytteordninger.
- Idretten mener at det offentlige skal bidra til at det er tilgjengelige utlånsordninger i alle kommuner, samtidig som det må finnes midler til å dekke kostnader til utstyr for de som har behov for dette.

Tiltak – Lisens og forsikring

- Særforbund har ansvar for å gi tydelig og god informasjon om hva som inngår i eventuelle lisenser for medlemmer.
- Idretten mener at offentlige helsetjenester i utgangspunktet skal ivareta helsetjenester for barn og unge, med så liten ventetid at det ikke ødelegger for idrettsdeltakelsen.

Tiltak - Kompetanse og krav

- Idretten mener at det offentlige skal bidra med bærekraftige og langsiktige generelle rammevilkår og støtteordninger for idretten. Det er avgjørende at støtteordningene er ubyråkratiske.
- Idretten har ansvar for å være bevisst hvilke konsekvenser valg og beslutninger får for kostnaden for idrettsdeltakelse. Dette gjelder også ved valg av idrettslige ambisjoner.
- Idretten har ansvar for å tydeliggjøre hvor viktig foresattes frivillige innsats er for å holde kostnadene nede, og sikre at denne innsatsen anerkjennes og kommuniseres tydelig.
- Idretten har ansvar for at medlemsinntekter fra barne- og ungdomsidretten skal finansiere dette tilbudet i idrettslagene, og ikke overføres til toppidrettssatsing eller voksenidrett.

Tiltak - Kunnskap og innsikt

- Idretten har ansvar for å realisere eksisterende mål om at alle trenings- og aktivitetsavgifter skal registreres i medlems- og organisasjonsregisteret. Dette vil gi grunnlag for å se utviklingen av kostnader, samt å kunne utfordre organisasjonsledd med forholdsvis høye kostnader.
- Idretten skal søke samarbeid med forskningsaktører for å få mer kunnskap og innsikt i status og muligheter til å redusere økonomiske barrierer i idretten.

Tiltak - Gode løsninger når kostnaden fortsatt er en barriere

- Idretten mener at alle Nav-kontor skal benytte verktøy for kartlegging av barn og unges behov (jf. 4.17.1 i rundskriv til sosialtjenesteloven) som sikrer at deltakelse i fritidsaktivitet er en del av kartleggingen, og at dette blir fulgt opp aktivt av Nav der barnet ikke deltar jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn.
- Idretten mener at alle kommuner skal ha tilgjengelige tall som viser andelen som deltar i fritidsaktiviteter, blant barn i familier som mottar økonomisk sosialhjelp, og at dette blir brukt som indikator for oppfølging av Fritidserklæringen.

- Idretten mener at det må etableres digitale løsninger som gjør det enkelt for Nav å dekke kontingent, trenings-/aktivitetsavgift og andre kostnader for barn i familier som mottar økonomisk sosialhjelp. Dette inkluderer at Nav-kontor kan overføre midler direkte til idrettslaget. Barnas personvern skal alltid ivaretas.
- Idretten har ansvar for at idrettslag og idrettsråd utveksler erfaringer med Nav, både for at idretten lokalt skal kunne ha bedre samarbeid med Nav og for at idretten skal kunne påvirke Nav nasjonalt og regionalt.
- Idretten mener at ordninger som lokal fritidskasse, skal være tilgjengelige i alle kommuner, og det må sikres at det er tilstrekkelig midler satt av til slike ordninger.
- Idretten mener at kommuner bør samarbeide med idretten om aktivitetsguider, og at det offentlige deltar i finansiering av slike ordninger basert på at dette er et særlig effektivt inkluderingstiltak.

Oppfølging av tiltaksplanen

Tiltaksplanen skal følges opp av idrettens organisasjonsledd. Særforbund og idrettskretser har et særlig ansvar for oppfølging av planen, og skal inkludere tiltak i eget planverk.

Det vil bli etablert rammer for årlig informasjon fra særforbund og idrettskretser om oppfølging av tiltaksplanen. NIF har et særlig ansvar for å koordinere arbeid med tiltak rettet mot det offentlige.

Organisasjonen skal informeres om status i oppfølgingen av tiltaksplanen.

2. Bakgrunn og prosess

Idretten har alltid vært opptatt av å inkludere flere barn og unge. I det siste tiåret har dette stått helt øverst på den idrettspolitiske agendaen. NIF var i 2013 med på å starte NDFU (Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge), og idrettstinget i 2015 vedtok en resolusjon om å "reducere økonomiske hindringer for deltakelse". Siden har det vært en rekke resolusjoner og vedtak på idrettsting, ledermøter og i idrettsstyret.

Idrettstinget 2023, [i sak 18.19](#), vedtok:

- *Idrettsstyret bes, på fritt grunnlag, utarbeide en nasjonal tiltaksplan mot økonomiske barrierer. Planen skal legges frem for diskusjon på Leder møtet i 2024, og fremmes for vedtak til Idrettstinget i 2025.*

- *Det skal så raskt som mulig iverksettes en oppdatert kartlegging av de største kostnadsdriverne i norsk idrett.*
- *Idrettsstyret bes å sikre at er idretten for alle, og er en arena for inkludering og forebygging av utenforskap pga. de økonomiske barrierer.*

Våren 2024 kartla NIF kostnader og kostnadsdrivere for barne- og ungdomsidretten sammen med Deloitte og åtte utvalgte særforbund i rapporten «[Kostnader og kostnadsdrivere for barne- og ungdomsidretten](#)». Kartleggingen omfattet de åtte største grenene i barne- og ungdomsidretten, med i underkant av 70 prosent av alle aktive medlemmer i alderen 6-19 år i idretten i Norge. Det kom inn svar fra 1030 idrettslag, en svarandel på 19 prosent.

Funnene i rapporten baserer seg på data fra en større spørreundersøkelse til idrettslag, innspillsmøter og dybdeintervjuer. En tilsvarende kartlegging, «[Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse – kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten](#)» av Oslo Economics (2020), ble også benyttet i arbeidet.

Kartleggingen samt [et tidlig utkast til en nasjonal tiltaksplan mot økonomiske barrierer](#) ble fremlagt for diskusjon under NIFs ledermøte i Ålesund 1. juni 2024.

Særforbund, idrettskretser og idrettsstyret har diskutert og kommet med innspill til den nasjonale tiltaksplanen både under det nevnte ledermøtet 1. juni 2024 og under NIFs ledersamling 14. november samme år.

Idrettsstyret har jevnlig behandlet oppfølging av vedtak 18.19 *Tiltak mot økonomiske barrierer* fra idrettstinget 2023. I tillegg har administrasjonen i NIF gjennomført innspillsmøter med ulike deler av organisasjonen.

Et utkast ble sendt på høring i midten av januar 2025, med høringsfrist 28. februar 2025. Innspillene fra høringen lå til grunn for idrettsstyrets innstilling til idrettstinget.

Idrettens nasjonale tiltaksplan mot økonomiske barrierer er vedtatt av idrettstinget 2025.

Kostnader og kostnadsdrivere i idretten

Rapporten «[Kostnader og kostnadsdrivere for barne- og ungdomsidretten](#)» (2024) har en rekke funn som danner grunnlag for tiltaksplanen. Nedenfor følger noen nøkkelpunkter fra rapporten:

Samlede kostnader for deltakelse for 9- og 15-åringer

Det kostet mindre enn 2805 kroner å delta i idrett for halvparten av 9-åringene i utvalget. Halvparten måtte ut med 2805 kroner eller mer. Gjennomsnittskostnaden ved idrettsdeltakelsen i en gren var 3658 kroner for 9-åringene.

15-åringene i utvalget måtte i gjennomsnitt ut med 9440 kroner for å være aktiv. Halvparten brukte 6450 kroner eller mindre, og halvparten mer enn 6450 kroner på sin aktivitet.

I begge aldersgrupper trakk noen idrettslag med høyere avgifter, gjennomsnittet opp. Det var variasjon i kostnadsnivået på tvers av idrettslag, ikke bare mellom de ulike grenene. Barn og unge som deltok i flere grener, hadde naturligvis større kostnader enn de som deltok i én.

Den største kostnadsposten er utstyr

For de fleste barna i begge årsklasser viste analysen at det er utstyrsutgifter som utgjør den største delen av de totale utgiftene, etterfulgt av medlems- og treningskontingent. Reiseutgiftene varierte stort mellom idrettslagene, ikke minst knyttet til geografi. Når de samlede utgiftene økte var det i hovedsak reiseutgiftene som påvirket dette.

De fleste betaler mindre enn 3000 kroner i medlemskontingent og treningsavgift til idrettslaget

Kartleggingen viste at de fleste 9- og 15-åringer i utvalget betalte under 3000 kroner i året i medlemskontingent og treningsavgift i 2024. Idrettslagene oppgir at de ikke har økt nivået på avgiftene de siste årene utover generell prisstigning i samfunnet.

Idrettslagene opplever økte kostnader som legger press på økonomien

42 prosent av idrettslagene oppgir at inntektene fra lokale sponsorer har gått ned de siste årene, og halvparten av idrettslagene opplever at færre betaler treningsavgift og egenandeler.

Gjennomgående beskriver særforbund og idrettslag at det etter pandemien er blitt vanskeligere få folk til å stille opp frivillig i driften av idrettslaget, for eksempel som trenere.

Særkretsene og idrettslagene beskriver at summen av disse forholdene gjør at det blir vanskeligere å sikre en bærekraftig økonomi i idrettslagene uten å velte kostnadene over på medlemmene.

Samtidig gir både særforbund og kretser tydelig uttrykk for betydningen av å kommunisere at det ikke trenger å være dyrt å delta i barneidretten. I innspillsmøter og intervjuer er det vist til at deltakelse ofte er langt billigere enn det gis inntrykk av, samt at idrettslagene i stor grad legger til rette for å holde kostnader nede, blant annet til utstyr.

3. Når økonomi blir en barriere: Negativt for idretten, skadelig for samfunnet

Idretten styrkes når den speiler mangfoldet i samfunnet

Vi har ikke nådd visjonen om «idrettsglede for alle» før deltakelsen i idrett blant barn og unge er uavhengig av familiens inntekt og økonomi. Det er ikke tilfellet i dag. Selv om mer enn ni av ti barn og unge på et tidspunkt deltar i idrett ([Ungdata, 2017](#)), er det nesten dobbelt så vanlig at ungdom i familier med god økonomi deltar i idrettsaktivitet sammenlignet med ungdom i familier med dårlig økonomi¹. Vi vet også at ulik deltakelse knyttet til økonomi gjør det vanskeligere for idretten å speile mangfoldet i det norske samfunnet når det gjelder etnisitet og landbakgrunn².

Idretten ønsker å få alle med. Det er et mål i seg selv å gi alle mulighet til å oppleve glede og mestring gjennom idrettsaktivitet. Samtidig tjener idretten på å redusere barrierene. Idretten styrker både seg selv og samfunnet ved at idrettens medlemmer og aktive speiler sammensetningen i folket. Da må redusert deltakelse på grunn av økonomi reduseres eller fjernes.

Samfunnet styrkes når ingen barn og unge stenges ute fra idretten

Det norske samfunnet er avhengig av fungerende fellesarenaer der alle kan delta. Idretten er et slikt *samfunnslim* som gjør at vi kjenner hverandre, og bryr oss om hverandre på tvers av etnisitet, landbakgrunn, tro, utdanning og økonomi. Det er særlig viktig for barn og unge å ha tilhørighet til idrettens fellesskap. Barn og unge som *ikke* får oppleve denne tilhørigheten, har større risiko for å havne på utsiden av samfunnet, både økonomisk og sosialt.

¹ “blant ungdom fra familier med lav sosioøkonomisk status var det 31 prosent som deltok aktivt i organisert idrett, mens andelen var 60 prosent blant ungdom i familier med høy sosioøkonomisk status. Det var altså nesten dobbelt så vanlig at ungdom med mye ressurser deltok aktivt i et idrettslag sammenlignet med ungdom med lite ressurser.” (Jacobsen m.fl.: Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Rapport 2021:1, side 35) Tall fra Ungdata 2014-2019 <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2728534>

² Personer med innvandringsbakgrunn er overrepresentert blant familier med dårlig økonomi. Ung i Oslo 2015 viste at en høyere andel “minoritetsgutter” enn “majoritetsgutter” var aktive i et idrettslag om man justerte for sosioøkonomisk bakgrunn. For “majoritetsjenter” og “minoritetsjenter” ble forskjellen i deltakelse halvert. Se figur 21 og 22 på side 58-59 i Ødegård m.fl.: Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Rapport 2016-7 <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2445378>

Noen unge mangler stabil voksenkontakt, og flere har fortalt om hvordan lederen eller treneren i idrettslaget ble en slik stabil voksenperson når man trengte det. Mange unge opplever ensomhet, og mangler meningsfulle fellesskap med jevnaldrende. Vi er sikre på at deltakelse i idrett, eller i annen fritidsaktivitet, gjør at unge er tryggere og mindre ensomme, gir bedre fysisk og psykisk helse, og reduserer risikoen for å gjøre dårlige valg i oppveksten.

Samfunnet bør investere i idrett og annen fritidsaktivitet. Fordi det motvirker utenforskap, kriminalitet og uhelse, og fordi det gir bedre livskvalitet.

Et felles ansvar for idretten og det offentlige

Å legge til rette for at alle barn og unge som vil, kan delta i idrett, herunder å redusere økonomiske barrierer for deltakelse, er en prioritet både for idretten og for det offentlige.

Dette felles ansvaret er blant annet konkretisert gjennom [Fritidserklæringen](#), der regjeringen, kommunene, idretten og andre frivillige organisasjoner har forpliktet seg til å samarbeide for at alle barn skal *ha mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre*. Fritidserklæringen ble først signert av regjeringen Solberg i 2016, og re-signert av regjeringen Støre i 2022. Fritidserklæringen følges opp jevnlig gjennom en samarbeidsgruppe, og har i tillegg årlige erklæringsmøter der man evaluerer arbeidet og setter nye prioriteringer.

Gjennom [Samfunnsoppdraget om inkludering av barn og unge](#), som skal vare frem til 2034, og er forankret i et bredt flertall på Stortinget, er vi sikret at staten vil arbeide langsiktig med inkludering av alle barn og unge i fritidsaktivitet. Samfunnsoppdraget skal være et bredt målrettet arbeid på tvers av alle departement, for å motvirke utenforskap og inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv. Blant forslagene til delmål³ er et mål om at "Barn og unge har i 2034 like muligheter til å delta i organiserte fritidstilbud". Samfunnsoppdraget skal følges med forskning og kunnskapsutvikling, og det har i første kvartal 2025 blitt lyst ut 117 millioner kroner til forskning som skal støtte opp under samfunnsoppdraget.

Arbeidsfordeling mellom idretten og det offentlige

Idrettslag i hele landet gjør hver dag en ekstra innsats for at barn skal kunne fortsette med idrett uavhengig av familiens økonomi, gjennom å finne ordninger for kontingent, treningsavgift, utstyr, reisekostnader og andre økonomiske barrierer. Trenere og ledere som har møtt denne utfordringen, vet at den må håndteres med varsomhet. For at barn skal fortsette med idrett, må noen i idrettslaget se utfordringen og finne løsninger før

³ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-mottar-rapport-om-inkludering-av-barn-og-unge2/id3028686/>

barnet allerede har sluttet. Ofte blir dette ordnet uten at det offentlige bidrar, men i mange tilfeller trenger idrettslaget ekstra hjelp fra kommunen eller andre for at barnet skal kunne fortsette.

Dette initiativet og ansvaret som finnes i idrettslagene, må ivaretas og understøttes. Den dugnaden som skjer hver dag ute i idrettslagene, kan ikke erstattes av offentlige vedtak. Samtidig er det behov for at det offentlige bistår når idrettslaget ikke klarer å håndtere utfordringene internt.

Idretten og det offentlige har ulike roller, ansvar og muligheter i arbeidet for å redusere økonomiske barrierer for deltakelse. Det er viktig med godt samarbeid både lokalt og nasjonalt. For å lykkes, må samarbeidet ha følgende grunnlag:

Idretten tilbyr aktivitet, som ved behov må understøttes av det offentlige.

- Idretten tar gjennom sitt ordinære arbeid ansvar for å organisere idrettsaktivitet som er åpen for alle barn og unge.
- Det offentlige må, der dette trengs, bidra med støtte til idretten slik at den kan organisere idrettsaktivitet til alle interesserte barn og unge, også i familier som ikke har mulighet til å bidra med den egeninnsatsen (penger eller tid) som aktiviteten i utgangspunktet krever.

Idretten har et særlig ansvar for å følge opp dem som allerede er med, det offentlige har et særlig ansvar for å bidra til å få med dem som ikke har startet.

- Idretten har et ansvar for at de som allerede er med, ikke føler de må slutte på grunn av familiens økonomi. Alle idrettslag bør være bevisst på at barn kan slutte for å "verne" familien fra en regning (kontingent/treningsavgift) de ikke har råd til å betale. Idrettslag bør ha rutiner for å hindre at dette skjer. Barn og foresatte bør vite at idrettslaget har ordninger som gjør at de kan fortsette med idrettsaktiviteten selv om avgiften ikke blir betalt.
- Det offentlige må i sin kontakt med familier, gjennom skole, Nav og barnevern, bidra aktivt til at barn som ikke deltar i idrett eller annen fritidsaktivitet blir introdusert for dette. Kommunen bør ha dialog med idrettsrådet om hvordan samarbeid mellom kommunen og idretten lokalt kan gjøre det lettere å få med barn som av ulike grunner har barrierer for å delta.

Idretten er basert på frivillighet, det offentlige har formelt ansvar for barns beste.

- Idretten i Norge er basert på frivillighet. Det betyr at foreldre og andre frivillige gjør en ekstra innsats for at egne og andres barn kan delta i idrettsaktivitet. Disse ønsker generelt å gjøre en ekstra innsats for barn som trenger det, men verken idretten eller andre kan kreve at frivillige skal gjøre denne ekstrainsatsen.
- Det offentlige har som oppgave å hjelpe barn og familier som trenger det. De skal hjelpe familier med dårlig råd, og de skal følge opp og bidra til barns fysiske og

psykiske helse. Idretten kan bidra til oppgaver det offentlige har, men det er opp til idretten selv, de frivillige, hvilke oppgaver idretten bidrar med. Det offentlige kan ikke forvente at idretten skal ta over offentlig ansvar eller offentlige oppgaver.

4. Begrense kostnadsnivået: Generelle rammevilkår for idretten

Sammenheng mellom idrettslagenes økonomi og økonomiske barrierer for barn og unges deltakelse

Idrettslag ønsker generelt å inkludere flere barn og unge, og vil i de aller fleste situasjoner gjøre en ekstra innsats for at økonomiske barrierer ikke skal hindre barns deltakelse. Dersom idrettslaget har en utfordrende økonomi, vil dette påvirke idrettslagets mulighet til å inkludere flere, gjennom for eksempel å kunne se bort fra ubetalte trenings- og aktivitetsavgifter.

Utfordrende rammevilkår for idrettslagene

De siste årene har idrettslagene opplevd større økonomiske utfordringer. Dette er et av funnene i rapporten [*Kostnader og kostnadsdrivere for barne- og ungdomsidretten*](#) (2024). Denne konkluderte blant annet med at;

- *Idrettslagene opplever at kostnadene øker, samtidig som mange opplever økte utfordringer på inntektssiden:*
 - *Idrettslagenes kostnader knyttet til drift, reise, utstyr og anlegg har økt betydelig de senere årene. Mange beskriver økende krav til administrasjon og drift, og at dette er ressurskrevende.*
 - *Halvparten av idrettslagene i undersøkelsen opplever at færre betaler medlems- og treningsavgifter enn tidligere.*
 - *Fire av ti idrettslag oppgir at det er vanskeligere å få tak i sponsorer enn tidligere.*
 - *Det er vanskeligere å få foreldre til å stille opp som frivillige og på dugnad enn tidligere.*
- *Idrettslagene gir uttrykk for at de jobber aktivt for å unngå at økte kostnader veltes over på medlemmene, men at dette er stadig mer krevende.*
- *Innenfor alle grenene oppleves økte driftskostnader som den viktigste årsaken til økte kostnader for idrettslagene. For øvrig er det noe variasjon mellom de ulike grenene både når det gjelder kostnadsnivå og kostnadsdrivere.*

(Deloitte, 2024, s. 4)

Samtidig har idrettslagene gjort en stor innsats for at økte kostnader ikke skal føre til at det blir dyrere for barn og unge:

- *Det store flertallet av respondenter oppgir at samlet nivå på medlemskontingent og treningsavgift for 9- og 15-åringer er under 3000 kroner i året. Halvparten av idrettslagene har medlemskontingent og treningsavgift på under 1000 kroner i året for 9-åringer.*
- *Det har vært en økning i medlems- og treningsavgifter siden 2019. Denne økningen tilsvarer den generelle prisstigningen i perioden på ca. 20 prosent. Analysen gir derfor ikke grunnlag for å si at det har vært vesentlige endringer i nivåene på medlems- og treningskontingenter utover generell prisstigning.*

(Deloitte, 2024, s. 4)

Faktorer som påvirker organisasjoners evne til å inkludere flere barn og unge

Organisasjonenes kapasitet er en kritisk faktor for å gi alle barn og unge mulighet til deltakelse i fritidsaktiviteter. Offentlige tiltak og virkemidler som bidrar til å styrke organisasjonenes kapasitet, er sentrale for å inkludere flere barn og unge i fritidsaktiviteter.

Idretten og andre frivillige organisasjoner har felles pekt på *lokaler (idrettsanlegg), god og forutsigbar økonomi* og *forenklinger* som avgjørende for å kunne inkludere flere barn og unge i fritidsaktiviteter.⁴

Tilgang til lokaler/anlegg: Organisasjoners mulighet til å organisere fritidsaktiviteter er i stor grad begrenset av tilgjengelige arenaer/lokaler. Dette kan være idrettsanlegg, øvingslokaler eller andre møteplasser.

God og forutsigbar økonomi som understøtter den frivillige innsatsen: Aktiviteter i organisasjonene er i hovedsak basert på frivillig innsats. For å legge til rette for frivilligheten er det avgjørende at det ligger stabile strukturer til grunn som gir gode rammer for den frivillige innsatsen. Driftsstøtte og andre tilskudd til frivillige organisasjoner er ofte avgjørende for å kunne tilby inkluderende fritidsaktiviteter for alle barn og unge.

Forenklinger: Det blir mer fritidsaktivitet for flere, når det er enklere for lokale organisasjonsledd å starte og drive aktiviteten. Dette gjelder i dag særlig digitale løsninger som reduserer tidsbruk og gjør hverdagen enklere. I samarbeidet om oppfølging

⁴ Hentet fra: Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge (NDFU): Innspill fra NDFU til Bufdir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) om utredning med utgangspunkt i erfaringer fra Fritidskortet (13. oktober 2023)

av Fritidserklæringen er det blant annet behov for enkle og gode digitale løsninger for ordninger som dekker kostnader for enkeltbarn.

Det er ikke bærekraftig med gratis idrettsaktivitet

Det er kostnader knyttet til driften av idrettsaktiviteter. Disse kostnadene må dekkes, av utøver/foreldre, eller fra eksterne som sponsorer, stiftelser eller støtte fra det offentlige. De fleste utøvere/foreldre kan dekke de moderate kostnadene som er knyttet til idrettsaktiviteten. Idretten mener det må finnes egne løsninger for dem som ikke har råd til å betale. Det er ikke en god løsning å gjøre all aktivitet gratis eller nesten gratis. Dette vil være avhengig av ekstraordinær støtte fra det offentlige, stiftelser eller sponsorer. Slik støtte er ofte tidsavgrenset, prosjektbasert og krever ekstra administrativt arbeid. Dersom denne støtten erstatter frivillig innsats i stedet for å understøtte den, vil ikke lenger aktiviteten kunne tilbys om støtten faller bort. Dette er ikke bærekraftig.

Noe annet er at idrettslag som del av sin aktivitet, inkluderer lavterskeltilbud som er gratis, for eksempel "åpen hall" eller lignende ordninger. Det kan også være aktuelt med gratis aktiviteter som en introduksjon til idretten. Slike ekstraordinære tilbud må komme i tillegg til, og ikke avløse, den ordinære trenings- og konkurranseaktiviteten.

5. Begrense kostnadsnivået: Prioriterte områder

Mange idrettslag er bevisste tematikken økonomi som barriere, og finner løsninger lokalt for de barn og ungdom som har behov for det. Flere idrettsråd og idrettskretser har opprettet egne tilskuddsordninger/solidaritetsfond for å inkludere flere, og mange særforbund har iverksatt tiltak rundt egne konkurranser, lisenser/gebyrer og utstyr for å hindre at økonomi blir en barriere for deltakelse i deres idretter.

Idretten skal være bevisst hvilke konsekvenser valg og beslutninger får for kostnaden ved idrettsdeltakelse. Idretten må i sine valg legge til grunn at det idrettslige ambisjonsnivået har en sterk sammenheng med kostnadsbildet. Krav til anlegg, trenerkompetanse, utstyr, antall treninger, omfang av konkurranser og samlingsdøgn påvirker kostnadene. Samtidig må det være mulig å kunne ha ambisjoner innen idrett. Hvis ikke kan private tilbydere gi denne muligheten utenfor idrettsorganisasjonen.

Idretten skal gjennomføre tiltak som reduserer kostnadene for alle, og samtidig bidra til å finne gode løsninger i samarbeid med det offentlige for barn og unge i familier som har behov for det. Alle barn og unge som ønsker å delta i idrett, skal kunne gjøre det.

Idretten blir jevnlig utfordret på kostnadsnivå. Når organisasjonsledd med forholdsmessig høye kostnader i barne- og ungdomsidretten utfordres, bidrar dette til økt bevissthet om temaet både hos alle som blir utfordret, og i idretten generelt. Samtidig kan vi ikke ta bort

kostnadene til alt som er ekstra gøy ved å delta i idretten. Det er ikke et alternativ å ta bort alle turneringer, cuper og serier, nettopp fordi dette er grunnen til at mange barn og ungdom opplever idrettsglede og fortsetter i idretten. Reiser gir gode idrettsminner for livet, og akkurat derfor må vi sørge for at økonomi ikke tar fra noen av barna disse opplevelsene.

Enkelte idretter krever mer utstyr enn andre for å kunne delta. Dette er en del av idrettenes egenart, og kan ikke bare endres. Men det kan kombineres med nøkternhet, bytte- og gjenbruksordninger. Foreldre kan gi modererende råd for innkjøp av utstyr til sine aktive barn og unge.

Idretten er i dag bevisst økonomi som barriere, men kan bli bedre. Det skal blant annet skje gjennom å følge opp denne tiltaksplanen. Idretten vil bidra innenfor de områdene vi kan gjøre noe med, og samtidig utfordre det offentlige til et større samarbeid for å gi flere muligheten til å oppleve idrettsglede.

Et av de viktigste tiltakene er stabile og forutsigbare rammevilkår for idretten. Det er avgjørende at støtteordninger er ubyråkratiske, stigmafrie og at det ikke er for store krav til søknad og rapportering for idrettens organisasjonsledd. Støtte til drift bidrar til basisaktivitet, mens prosjektbasert støtte kan undergrave stabiliteten og dermed aktiviteten, til tross for gode intensjoner.

Denne nasjonale tiltaksplanen mot økonomiske barrierer definerer seks prioriterte innsatsområder med tilhørende tiltak for å få ned kostnadsnivået. I tillegg er det egne tiltak for situasjoner der kostnaden fortsatt er for høy for noen, og det må finnes gode løsninger på dette.

Anlegg

Tilgang til anlegg er en helt nødvendig forutsetning for å realisere visjonen «idrettsglede for alle». Samtidig medfører ofte bygging av og tilgang til anlegg en kostnad for medlemmene.

Idretten har gjennom flere år jobbet for at kostnadene ved bruk av anlegg, skal reduseres. Vi er ikke i mål. Kostnader til anleggsbygging, drift og leie er de aller viktigste kostnadsdriverne for mange idrettslag. Mange kommuner har vedtatt å gi gratis trening til idretten i offentlig eide anlegg. Flere steder må også idrettslag leie seg inn på det private markedet for å kunne tilby aktivitet for sine medlemmer, fordi anleggsdekningen ikke er god nok.

Over 13 000 anlegg driftes av idrettslag. Dette omfatter cirka 40 prosent av alle anlegg, hvis klubbhus/aktivitetshus inkluderes. For å drifte og nedbetale store byggelån for anleggene, er idrettslagene ofte avhengig av inntekter, som igjen medfører en kostnad for medlemmene som bruker anlegget. Det må bli billigere å bygge anlegg. Det vanligste er at denne kostnaden dekkes gjennom treningsavgifter. Noen få kommuner har innført

driftsstøtte til idrettslagseide anlegg. Idretten skal arbeide for at dette blir en nasjonal ordning, da det vil bidra til å redusere treningsavgifter, og ivareta prinsippet om at det skal være gratis trening i alle anlegg. Deloitte fant i sin undersøkelse i 2024 at det både for 9-åringene og 15-åringene var signifikant sammenheng mellom høyere medlemskontingent/treningsavgift og at idrettslag oppga at de enten leier eller eier idrettsanlegg, sammenlignet med dem som disponerer idrettsanlegg gratis.

Idrettsanlegg er blitt betydelig dyrere å bygge. Ifølge [SSBs Byggekostnadskalkulator](#) har byggekostnadene steget rundt 30 prosent siden 2018, mens spillemiddelsatsene for de ulike anleggstypene stort sett er uendret i samme tidsrom. Spillemidlene dekker i gjennomsnitt under 18 prosent av anleggskostnadene, som betyr at anleggsbyggere må skaffe mer midler andre steder/økt lånefinansiering. Desto dyrere anleggene er å realisere, desto dyrere blir de å drifte, og desto høyere kan potensielt treningsavgiftene bli. Idretten mener at spillemiddelsatsene må dekke minimum 25 prosent av normal anleggskostnad for de forskjellige anleggstypene.

Etterslepet, det vil si ventetiden fra anleggsbygger får en godkjent spillemiddelsøknad til pengene er utbetalt, gjør også at anleggene blir dyrere å realisere. Dersom et idrettslag må vente 2-3 år på å få utbetalt spillemidlene, medfører dette en kostbar mellomfinansiering med høye renter. Kostnaden til mellomfinansiering må reduseres betydelig ved at idrettslag får tilgang på samme lånevilkår som kommunene.

Anleggsbyggere som skal utvikle eller oppgradere anleggene med klima- og miljøtiltak, kan få en økt kostnad ved å ta dette valget. Statens etablerte virkemiddelapparat dekker i dag en for liten del av den økte investeringskostnaden for å ta bærekraftige gode valg ved bygging eller rehabilitering av anlegg. Dette må i stedet dekkes inn av anleggsbygger selv, og kan øke medlemskontingent og treningsavgift i idrettslagene som skal benytte anlegget.

Reisevei til anlegg påvirker kostnadsnivået for medlemmene. Et anlegg som ligger langt unna, medfører økte reisekostnader. Dette skjer både i by- og distriktskommuner. Ventelister i geografisk nære anlegg kan medføre at medlemmer må reise til et annet anlegg lengre unna for å få drive med samme aktivitet. Reisekostnadene som omtales i neste delkapittel, blir påvirket av dette.

Bygging og finansiering av anlegg har store konsekvenser for idrettsaktiviteten – og kostnaden for det enkelte medlem. Idretten trenger store investeringer fra det offentlige i fremtiden for fortsatt å sikre idrettsaktivitet og idrettsglede.

Det er urimelig at det er postnummeret som avgjør hvor dyrt eller rimelig det skal være for idrettslagene, og med det barn og ungdom, å kunne bruke idrettsanleggene i kommunene.

Tiltak – Anlegg

- Idretten mener at det offentlige skal legge til rette for at alle medlemmer har gratis tilgang til offentlige idrettsanlegg som har mottatt spillemidler.
- Idretten mener at det offentlige skal legge til rette for at skoler, utdanningsinstitusjoner og andre offentlige bygg åpnes opp og koordineres bedre, slik at de kan benyttes til idrettslagenes aktivitet og konkurranse.
- Idretten mener at det offentlige skal tilby driftsstøtte til idrettslagseide anlegg.
- Idretten mener at det offentlige skal tilby støtte til idrettslag som må leie seg inn i private eller kommersielle anlegg for å drive sin aktivitet.
- Idretten mener at det offentlige skal tilby forskuttering av spillemidler til idrettslagseide anlegg som har fått sin spillemiddelsøknad godkjent.
- Idretten mener at det offentlige skal gjøre det enklere å søke, og øke støtten, fra statens etablerte virkemiddelapparat knyttet til klima- og miljøtiltak ved bygging/rehabilitering av anlegg.

Reise

Idretten skal være attraktiv for medlemmene både nå og i fremtiden. Idretten skal fremme ansvarlig ressursbruk og ivareta bærekraft i aktiviteter slik at alle kan delta, og slik at påvirkningen på natur og klima reduseres i tråd med nasjonale klima og miljømål⁵.

Idretten kan selv gjennomføre flere tiltak for å redusere både kostnader og påvirkning på natur og klima, ved å være bevisst omfanget av reiser og overnattinger.

Et konkret tiltak som reduserer kostnader, er bedre tilrettelegging og tilgjengeliggjøring av offentlige bygg til overnatting i forbindelse med turneringer og annen idrettsaktivitet.

Særforbund og deres tilhørende kretser/regioner og idrettslag har hovedansvar for idrettsaktiviteten, og har derfor et særlig ansvar for å planlegge og organisere aktiviteter, konkurranser og serier slik at omfanget av reiser og overnatting begrenses i barne- og ungdomsidretten. Særidrettene kan gjennomføre flest mulig aktiviteter og konkurranser lokalt og regionalt, og redusere omfanget av nasjonale aktiviteter og konkurranser som ofte krever lengre reise og overnattinger. Dette gjelder særlig i ungdomsidretten (13-19 år) der det er naturlig at reisekostnader og reiselengde øker – fordi idrettslig nivå og aktivitetsomfang øker. Denne økningen kan komme som en progresjon, i takt med økt alder.

⁵ jf. Idretten vil - Langtidsplan norsk idrett 2023-2027 (side 13)

Noen deler av landet har særlige utfordringer knyttet til reise. Å reise til konkurranse innebærer store kostnader særlig for de tre nordligste fylkene. Det er viktig å motvirke at reisekostnader fører til at barn og unge i noen deler av landet ikke får samme mulighet til å delta i idrett som andre. Idretten skal tilstrebe, sammen med det offentlige, å inngå avtaler og ordninger med transportaktører for å redusere idrettens reisekostnader. Det blir viktige tiltak i idretten fremover å gjennomføre flere aktivitets- og konkurranse tilbud lokalt og regionalt i flere grener, å benytte digitale hjelpemidler i større grad og å gjennomføre flere konkurranser i løpet av en helg/en dag.

Idretten har organisert og gjennomført samkjøring i alle år. Det skal vi fortsette med. Kollektiv transport bør benyttes ved reise til en aktivitet eller konkurranse dersom det er mulig.

Tiltak – Reise

- Idretten, særlig særforbund og deres tilhørende kretser/regioner og idrettslag, har ansvar for å planlegge og organisere konkurranser og spill-/seriemodeller slik at omfang av reise og overnatting begrenses i barne- og ungdomsidretten.
- Idretten, særlig krets/region og idrettslag, skal legge til rette for mest mulig samkjøring eller bruk av kollektiv transport til aktivitet og konkurranse.
- Idretten mener at det offentlige skal legge til rette for at skoler med tilhørende kantine/skolekjøkken og andre offentlige bygg, åpnes opp og koordineres bedre slik at disse kan benyttes til overnatting.
- Idretten, gjerne i samarbeid med det offentlige, skal etablere nye og forbedre eksisterende ordninger som motvirker at store reisekostnader hindrer barn og unge fra noen deler av landet å delta i konkurranser og annen idrettsaktivitet.
- Idretten skal tilstrebe, sammen med det offentlige, å inngå avtaler og ordninger med transportaktører for å redusere idrettens reisekostnader.

Utstyr

Når idretten jobber aktivt for gjenbruk, utlånsordninger og moderasjon i krav til utstyrsnivå, bidrar det til å redusere både økonomiske barrierer og negativ påvirkning på klima og miljø.

Idretten gjennomfører i dag en rekke tiltak for å ta vare på utstyr og bekledning som benyttes ved idrettsaktivitet. Mange idrettslag har etablert gjenbruksboder/byttekroker, krever draktinnbyte ved sesongslutt/-start for alle årskull, og unngår å trykke spillernes navn og sponsorer på drakter og treningsdresser for at disse skal kunne gå i arv. Særforbund tilbyr utlån av utstyr som er kostbart å kjøpe inn, og utstyrspakker til både nybegynnere og de mer erfarne. Utstyr vedlikeholdes og lappes sammen ved behov for å gi utstyret et lengre liv. Alt dette skal idretten aktivt fortsette med og være stolte av.

Idretten trenger en større forståelse blant foreldre og utøvere for hvilket utstyr som er nødvendig i den enkelte idrett og gren. Et barn eller en ungdom trenger ikke seks par ski for å ha det gøy eller bli god. Idretten med særforbundene i spissen, ønsker å etablere god og standardisert informasjon om hva som behøves av utstyr i hver gren i barne- og ungdomsidretten, og hva dette bør koste. Denne informasjonen må deles aktivt for å øke forståelsen for hvilket utstyr som er helt nødvendig for å delta, og for å bevisstgjøre hvordan alle kan være med på å senke både kostnad, statusjag og påvirkningen på natur og klima, ved å kjøpe mindre nytt utstyr.

Utlånsordninger, gjennom for eksempel [BUA](#), bidrar til lavere terskel for å prøve ut ulike idretter. Samtidig er utlånsordninger for kortere tid ikke en god løsning for dem som skal drive med idretten et helt semester/kalenderår.

Tiltak – Utstyr

- Særforbund har ansvar for å utarbeide god og standardisert informasjon om hva som er nødvendig utstyr i hver gren i barne- og ungdomsidretten, og hva dette bør koste.
- Idretten har ansvar for å tilby utstyrspakker og arrangere gjenbruks- og bytteordninger.
- Idretten mener at det offentlige skal bidra til at det er tilgjengelige utlånsordninger i alle kommuner, samtidig som det må finnes midler til å dekke kostnader til utstyr for de som har behov for dette.

Lisens og forsikring

Alle barn som er medlem av idrettslag tilsluttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF), eller som deltar i organisert aktivitet i idrettslagets regi, er i dag forsikret gjennom [Barneidrettsforsikringen](#). Forsikringen omfatter barn til den dato de fyller 13 år og forvaltes av NIF. Når et barn fyller 13 år er hen ikke lenger omfattet av

barneidrettsforsikringen, og må i de aller fleste særforbund løse en lisens for den enkelte idrett for å kunne trene og konkurrere. I noen særforbund består denne lisensen kun av forsikring, mens i andre særforbund er kostnader til forsikring bare én del av lisensen.

Det er viktig at de som betaler lisens vet hva lisensen går til, hvor stor del av den som er kostnader til forsikring og hvilke andre formål lisensen dekker.

Ungdom som er aktive i flere idretter/grener betaler i dag ofte lisens per gren.

Både Barneidrettsforsikringen og forsikringskostnader i de fleste lisenser for ungdom gjennom særforbundene har økt betydelig de siste par årene, og er forventet å øke betydelig også i årene som kommer. Økt antall registrerte skader og flere forsikringsutbetalinger de siste årene har blant annet bidratt til denne økningen. Lisensen kan i seg selv være en barriere for deltakelse for ungdom og deres familier.

NIF og flere særforbund har tatt opp manglende offentlig helsetilbud for idrettsrelaterte skader med staten. Det er en generell opplevelse av at det for utøvere i ungdomsidretten er så lang ventetid i det offentlige helsevesenet, at det er nødvendig med en egen forsikring som gir mulighet til raskere behandling utenfor det offentlige helsevesenet. Idretten er bekymret for at ungdom faller fra dersom de må stå på sidelinjen i lange perioder i påvente av utredning og behandling.

Tiltak - Lisens og forsikring

- Særforbund har ansvar for å gi tydelig og god informasjon om hva som inngår i eventuelle lisenser for medlemmer.
- Idretten mener at offentlige helsetjenester i utgangspunktet skal ivareta helsetjenester for barn og unge, med så liten ventetid at det ikke ødelegger for idrettsdeltakelsen.

Kompetanse og krav

Idrettslag opplever økte krav til kompetanse i mange av oppgavene de skal løse i sin hverdag. Disse kravene kommer både fra idretten selv, fra foreldre, fra utøvere og fra det offentlige.

Idrettens tilbud skal være godt og attraktivt. Treningshverdagen skal ivareta tilhørighet, trygghet, mestring, utvikling og medbestemmelse. Samtidig som vi arbeider for å holde kostnadene nede, må vi anerkjenne at et godt idrettstilbud også har kostnader.

Administrativt ansatte i idrettslagene kan bidra til å koordinere og øke frivillig innsats, samtidig som ansatte kan føre til økte kostnader for den enkelte utøver. Å ansette eller honorere én eller flere kvalifiserte trenere i idrettslaget kan føre til at flere barn og unge blir utfordret på sitt nivå og opplever mestring og idrettsglede, samtidig som utviklingen kan bidra til å etablere en standard om at en betalt trener er det eneste som er godt nok.

Idretten trenger også mamma- og pappatrenerne. Funnene fra [Oslo Economics](#) (2020) indikerte at idrettslagene i større grad benytter betalt arbeidskraft nå enn tidligere. Rapporten konkluderte med at idrettslag med betalte trenere og administrative ansatte, i gjennomsnitt har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift enn de som baserte seg på frivillig innsats.

Idrettslag har mange oppgaver som krever både kompetanse og tid, og det er ofte krevende å finne frivillige ressurser til å gjennomføre oppgavene. Idretten har fått større utordringer med dette etter koronapandemien. Samtidig må idretten være bevisst at antall ansatte påvirker kostnadene for medlemmene i idrettslaget. Det bør kontinuerlig vurderes om en ny ansettelse vil bidra til å drive frem et større behov for ansatte, eller om den vil bidra til å øke den frivillige innsatsen og slik redusere fremtidig behov for nye ansettelser. Idretten har et stort ansvar for hvilke konsekvenser valg og beslutninger får for totalkostnaden ved idrettsdeltakelse.

For å unngå ufornuftige krav til utvikling og kvalitet bør idrettslag jevnlig gjennomføre forventningsavklaringer med foreldre rundt behov for deres innsats i idrettslaget, og kvaliteten på tilbudet for idrettslagets medlemmer. Dette kan bidra til økt forståelse for idrettslagets valg og beslutninger, og bevissthet om at frivillig innsats fra foreldre bidrar til å senke kostnader for alle.

Det er viktig å erkjenne at det ofte er en sammenheng mellom idrettslig ambisjonsnivå og kostnadsnivå. Idretten må derfor på alle nivå diskutere hvordan organisering av og nivå på det sportslige tilbudet kan ha betydning for kostnadene.

Tiltak - Kompetanse og krav

- Idretten mener at det offentlige skal bidra med bærekraftige og langsiktige generelle rammevilkår og støtteordninger for idretten. Det er avgjørende at støtteordningene er ubyråkratiske.
- Idretten har ansvar for å være bevisst hvilke konsekvenser valg og beslutninger får for kostnaden for idrettsdeltakelse. Dette gjelder også ved valg av idrettslige ambisjoner.

- Idretten har ansvar for å tydeliggjøre hvor viktig foresattes frivillige innsats er for å holde kostnadene nede, og sikre at denne innsatsen anerkjennes og kommuniseres tydelig.
- Idretten har ansvar for at medlemsinntekter fra barne- og ungdomsidretten skal finansiere dette tilbudet i idrettslagene, og ikke overføres til toppidrettssatsing eller voksenidrett.

Kunnskap og innsikt

Gjennom økt kunnskap blir det lettere å redusere økonomiske barrierer. Idretten har siste årene jobbet hardt for at idrettens medlems- og organisasjonsdata skal kunne brukes til å gi organisasjonsledd bedre innsikt i faktorer og sammenhenger som påvirker dem.

Et eksempel kan ses i lys av at det på fem år har vært to store undersøkelser for å få kunnskap om kostnadsnivået i idretten, blant annet på trenings- og aktivitetsavgift. Dersom alle trenings- og aktivitetsavgifter var registrert i idrettens sentrale database, ville det ikke vært behov for egne undersøkelser for å få denne kunnskapen; det ville vært nok å lage en rapport fra eget register. Slik kunnskap vil også hjelpe idretten til å identifisere hvor kostnadsnivået er forholdsvis høyt og forholdsvis lavt.

Ved å kombinere slike data med data fra offentlige databaser, kan man gi idrettslag og andre organisasjonsledd mulighet til å se egne rammefaktorer i et større perspektiv.

Tiltak - Kunnskap og innsikt

- Idretten har ansvar for å realisere eksisterende mål om at alle trenings- og aktivitetsavgifter skal registreres i medlems- og organisasjonsregisteret. Dette vil gi grunnlag for å se utviklingen av kostnader, samt å kunne utfordre organisasjonsledd med forholdsvis høye kostnader.
- Idretten skal søke samarbeid med forskningsaktører for å få mer kunnskap og innsikt i status og muligheter til å redusere økonomiske barrierer i idretten.

6. Gode løsninger når kostnaden fortsatt er en barriere

Begrense kostnadene generelt, og ha gode løsninger for de som likevel ikke kan betale

Idrettens arbeid mot økonomiske barrierer for deltakelse har det siste tiåret hatt to hovedspor. På den ene siden skal idretten selv jobbe for å begrense kostnadene knyttet til idrettsaktiviteten, noe som fører til at færre opplever økonomi som barriere for deltakelse. På den andre siden må vi ha egne ordninger som fungerer, enkelt, stigmafritt og ubyråkratisk, når en familie ikke har råd til å dekke kostnadene.

Samarbeid med det offentlige

Rundt om i landet er det mange ulike måter å løse dette på. Det viktigste er ikke *hvordan* det blir løst, men *at det blir løst* og at barn og unge får oppleve idrettsglede.

Dersom det bare er noen få i idrettslaget som ikke kan dekke kostnadene, vil det vanligvis være mulig å ordne dette internt i idrettslaget. Dette blir gjort hver dag rundt om i landet. Dersom det gjelder mange, vil imidlertid ikke idrettslaget ha mulighet til å ta dette ansvaret alene. Da trengs det et samarbeid med det offentlige. Det er et offentlig ansvar å bidra til at barn og unge har en god oppvekst, og dette inkluderer deltakelse i fritidsaktivitet. Gjennom *Fritidserklæringen* har stat og kommune forpliktet seg til å samarbeide med idretten om å finne løsninger.

Barn i familier som mottar økonomisk sosialhjelp

Ifølge sosialtjenesteloven og rundskriv til denne, skal Nav aktivt bidra til at barn i familier som mottar økonomisk sosialhjelp, kan delta i idrett eller andre fritidsaktiviteter. Det er dessverre grunn til å tro at dette i varierende grad blir fulgt opp, og at disse barna, på tross av at familien er i kontakt med det offentlige gjennom Nav, i mye mindre grad enn andre barn deltar i idrett og annen fritidsaktivitet.

Idretten mener Nav må følge opp dette ansvaret bedre. Det må finnes rutiner, data og indikatorer som sikrer at Nav bidrar tilstrekkelig for å hjelpe disse barna inn i fritidsaktivitet. Idretten ønsker å samarbeide med Nav om dette, nasjonalt og lokalt.

Etter sosialtjenesteloven skal Nav dekke kostnader til fritidsaktivitet for barn i familier som mottar økonomisk sosialhjelp (jf. 4.18.2.39 i [rundskriv til sosialtjenesteloven](#)). Dette fordrer systemer som gjør det enkelt for både Nav, familier og idrettslag når slike

kostnader skal dekkes. Idretten ser at enkle grep kan bidra til at Nav bedre ivaretar disse barna.

Lokale fritidskasser, eller andre ordninger for å dekke kostnader for enkeltbarn

Blant annet på bakgrunn av [Fjørtoft-utvalgets rapport](#) i 2016, som anbefalte *at det stilles offentlige ressurser tilgjengelig for idrettslag som ønsker å få med alle barn som ønsker å delta i organisert idrettsaktivitet – uavhengig av familiens økonomiske situasjon*,⁶ har staten etablert støtteordning til lokale fritidskasser på kommunalt nivå. En [evaluering](#) viste i 2024 at ordningen fungerer godt, at det er blitt etablert rundt 138 lokale fritidskasser gjennom ordningen, og at mellom femten tusen og tjue tusen barn og unge har mottatt støtte til fritidsaktiviteter fra fritidskassene.

Ordningen følger opp idrettens mangeårige arbeid for at det skal finnes penger på kommunalt nivå til enkle og ubyråkratiske løsninger, i tilfeller der familier av ulike grunner ikke betaler kontingent, trenings-/aktivitetsavgift eller andre kostnader for barn/unge, og der idrettslaget ikke selv kan dekke denne kostnaden.

For at en lokal fritidskasse skal fungere, må det være dialog og samarbeid mellom kommunen og idretten lokalt, oftest idrettsrådet, om hvordan det skal informeres om ordningen og hvordan den fungerer. Det kan være overlapp mellom lokale fritidskasser og solidaritetsfond-ordninger.

Tilrettelegging i idrettens systemer for at kostnader kan dekkes av andre

Informasjon om medlemskontingent og trenings-/aktivitetsavgift, inkludert beløp og status for betaling, skal være registrert og oppdatert i idrettens medlems- og organisasjonsregister⁷. Det har vært arbeidet med ulike digitale løsninger for å gjøre det lettere for eksterne å dekke trenings-/aktivitetsavgift for barn, der det har vært slikt behov.

⁶ Statlig idrettspolitik inn i en ny tid. Rapport fra Strategiutvalget for idrett. Avlevert 8. juni 2016 til Kulturdepartementet. www.regjeringen.no/no/dokumenter/rapport-statlig-idrettspolitik-inn-i-en-ny-tid/id2503382/ Utvalget ble omtalt som “Fjørtoft-utvalget” etter utvalgets leder Jan Åge Fjørtoft. (Sisert tekst er fra utvalgets anbefalinger på side 54. Mer om temaet på side 52-53 i rapporten)

⁷ Jf. forskrift om idrettens medlems- og organisasjonsregister

Idretten kan gjennom videreutvikling av slike løsninger gjøre det lettere for eksterne, eksempelvis Nav, fond eller sponsorer, å dekke kostnader for enkeltbarn, samtidig som man forenkler idrettslagenes medlemsadministrasjon.

Aktivitetsguide

Det kreves en ekstra innsats for å inkludere dem som ikke kjenner og forstår norsk idrettskontekst. Aktivitetsguide er en slik funksjon, der ressurspersoner med særlig relevant kompetanse gjennom eksempelvis erfaring fra egen minoritetsbakgrunn, er ansatt i deltidsstilling eller på timebasis for å hjelpe - "guide" - barn og familier inn i idrett eller annen aktivitet. En viktig del av dette arbeidet er å hjelpe familien i å finne løsninger på økonomiske barrierer.

Ordningen ble startet av Tromsø idrettsråd i 2014, og har siden blitt etablert i en rekke andre kommuner, særlig i større byer. Aktivitetsguide er i dag et eget støtteberettiget tiltak i den [nasjonale støtteordningen for inkludering av barn og unge](#). Det er også blitt etablert tilsvarende ordninger i frivillige organisasjoner utenfor idretten, og i noen kommuner er det kommunen selv som driver tilsvarende ordninger.

Tiltak - Gode løsninger når kostnaden fortsatt er en barriere

- Idretten mener at alle Nav-kontor skal benytte verktøy for kartlegging av barn og unges behov (jf. 4.17.1 i rundskriv til sosialtjenesteloven) som sikrer at deltakelse i fritidsaktivitet er en del av kartleggingen, og at dette blir fulgt opp aktivt av Nav der barnet ikke deltar jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn.
- Idretten mener at alle kommuner skal ha tilgjengelige tall som viser andelen som deltar i fritidsaktiviteter, blant barn i familier som mottar økonomisk sosialhjelp, og at dette blir brukt som indikator for oppfølging av Fritidserklæringen.
- Idretten mener at det må etableres digitale løsninger som gjør det enkelt for Nav å dekke kontingent, trenings-/aktivitetsavgift og andre kostnader for barn i familier som mottar økonomisk sosialhjelp. Dette inkluderer at Nav-kontor kan overføre midler direkte til idrettslaget. Barnas personvern skal alltid ivaretas.
- Idretten har ansvar for at idrettslag og idrettsråd utveksler erfaringer med Nav, både for at idretten lokalt skal kunne ha bedre samarbeid med Nav og for at idretten skal kunne påvirke Nav nasjonalt og regionalt.
- Idretten mener at ordninger som lokal fritidskasse, skal være tilgjengelige i alle kommuner, og det må sikres at det er tilstrekkelig midler satt av til slike ordninger.

- Idretten mener at kommuner bør samarbeide med idretten om aktivitetsguider, og at det offentlige deltar i finansiering av slike ordninger basert på at dette er et særlig effektivt inkluderingstiltak.